



LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Jörel Holmberg
Naturvårdsenheten
0501-60 53 95

Enligt sändlista

Beslut om bildande av naturreservatet Råbäck i Götene kommun

Innehåll

Beslut om bildande m.m.
Syfte
Beslut om föreskrifter
Beskrivning av naturreservatet
Planeringsbakgrund
Ärendets handläggning
Skälen för beslut
Upplysningar
Ersättningstalan
Kungörelse
Hur man överklagar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta
Bilaga 2. Översiktskarta
Bilaga 3. Skötselplan
Bilaga 4. Besvärshänvisning O4:1
Bilaga 5. Sändlista

Administrativa uppgifter

Namn:	Naturreseptet Råbäck
RegDOS ID	2010881
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Götene
Ungefärlig mittpunkt	1358410 – 6501930
Fastigheter och ägare:	Råbäck 1:15, Råbäcks egendom AB
Nyttjanderättsinnehavare:	Götene Elförening ekonomisk förening, ledningsrätt för kraftledning, akt nr 1661-52
Areal (ha):	36 ha
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Natura 2000-beteckning:	SE0540063
Naturgeografisk region:	22a Vänerslätterna
Objektskategori:	Ls; Klubbaskog och annan lövsumpskog
IUCN-kategori:	1a Strikt naturresept

Beslut om bildande m.m.

Länsstyrelsen förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1 som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808).

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Namnet ska vara **Naturreservatet Råbäck**.

Länsstyrelsen fastställer skötselplanen i bilaga 3. Beslutet är fattat med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m..

Länsstyrelsen har tidigare beslutat om följande områdesskydd som berör det nu bildade naturreservatet:

- Kinnekulle naturvårdsområde enligt 19 § naturvårdslagen (1974:1025) den 13 september 1982, dnr 11.126-1064-82

Länsstyrelsen beslutar att detta områdesskydd upphävs inom de delar som berörs av naturreservatet när nu aktuellt beslut vunnit laga kraft.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara en åldrig kustbarrskog intill Vänern med gamla granar och grova tallar som bland annat är lämpliga för rovfågelhäckning.
- bevara naturvärden knutna till, av hydrologiskt negativa ingrepp opåverkade, klubbaskogar.
- bevara en opåverkad strandlinje fri från fysisk exploatering.
- bevara följande inom området förekommande naturtyper och/eller arter som ingår i EU:s nätverk av Natura 2000-områden, i gynnsamt tillstånd:
Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen, 6270, västlig taiga, 9010 och lövsumpskog, 9080, Ädellövskog i branter 9180.

Syftet skall tryggas genom att:

- kustbarrskogen och klubbaskogarna lämnas i princip utan skogliga åtgärder och hydrologiska ingrepp.

Beslut om föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar är det förbjudet att:

1. avverka skog, gallra, röja eller utföra annan skogsvårdande åtgärd.

2. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
3. anordna upplag, tippa eller fylla ut med massor.
4. borra, spränga, schakta, gräva, markbearbeta eller bedriva täkt av något slag.
5. markavvattna, skyddsdikey, rensa dike, lägga igen eller kulvertera dike, dämma eller utföra annan åtgärd som kan påverka områdets hydrologiska förhållanden.
6. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller tillföra naturliga eller kemiska växtnäringsämnen.
7. anlägga eller bredda väg eller stig.
8. anlägga mark- eller luftledning, stängsel eller hägnad.
9. uppföra byggnad eller anläggning.
10. uppföra mast, torn, vindkraftverk eller liknande anordningar.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

11. gräva ner befintliga luftledningar.

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.
- Vid reparation av, och underhållsröjningar för, befintliga luftledningar. Markskador ska då undvikas. Vid underhållsröjningar ska samråd ske med Länsstyrelsen senast 6 veckor innan åtgärd.
- Vid reparation och underhåll av befintlig drivningsväg. Samråd ska ske med Länsstyrelsen innan åtgärd.
- Vid underhåll av befintliga jakttorn och röjning av befintliga siktgator.
- Vid behov av röjning av yngre granar i direkt anslutning till drivningsväg och stigar markerade på beslutskartan. Träden ska lämnas i reservatet. Samråd ska ske med Länsstyrelsen senast 6 veckor innan åtgärd.
- Vid flyttning av träd och grenar som fallit över befintliga vägar/stigar till annan plats inom reservatet.
- Område markerat på kartan brukas av markägaren och omfattas inte av föreskrifterna 1, 2 och 5. I området ska ett blädningsskogsbruk med avverkning i mindre luckor ske. Minst 60% av ytan ska alltid vara bevuxen med skog. I varje trädgeneration ska minst 10 träd per ha (varav minst 6 tallar) lämnas och tillåtas åldras. Enstaka träd kan tas ner för att främja utsikten från mangårdsbyggnaden på Råbäck.

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas.

1. Utmärkning av naturreservatet i terrängen.
2. Uppsättning och underhåll av informationstavlor.
3. Vegetationsröjning, gallring och avverkning av träd, buskar och sly.
4. Eldning i samband med röjning.

5. Anordning av dricksvattenförsörjning för betesdjur.
6. Hävd av all skogsmark och naturbetesmark med bete eller slåtter. Om fastighetsägaren/arendatorn inte hävdar marken enligt gällande skötsel- och bidragsavtal har Länsstyrelsen, som förvaltare av naturreservaten, rätt att placera erforderligt antal betesdjur eller utföra slåtter på berörda markområden utan ersättning till fastighetsägaren/arendatorn. Länsstyrelsen skall i sådant fall skriftligen informera fastighetsägaren/arendatorn senast tre veckor innan betesdriften påbörjas.
7. Undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.
8. Körning med motordrivet fordon i samband med skötselåtgärder.

I den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 3) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap 30 §)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. framföra motordrivet fordon.
2. cykla annat än på befintliga vägar eller anordna cykeltävlingar.
3. rida i kärr och våtmarker. Ridning får inte ske på sådant sätt att naturvärden eller vandringsstigar skadas.
4. elda.
5. medföra okopplad hund.
6. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda, stående eller omkullfallna träd och buskar.
7. plocka eller gräva upp gräs, örter, mossor, lavar eller svampar. Det är dock tillåtet att plocka bär och matsvamp.
8. fånga eller insamla ryggradslösa djur.
9. inplantera djur- eller växtart.
10. bryta loss, knacka sönder eller föra bort sten, mineral eller fossil från reservatet.
11. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

12. anordna idrottstävlingar eller andra arrangemang för fler än 200 personer.
13. anordna organiserad ridning.

Föreskrift 1 och 5 gäller ej fastighetsägare eller innehavare av särskild rätt vid skötsel/förvaltning av fastigheten och i samband med uttransport av fäلت vilt med s.k. älghugare eller motsvarande.

Om ridning eller cykling sker på sådant sätt att vandringsleder skadas kan Länsstyrelsen komma att ompröva föreskrift 2 och/eller 3.

Föreskrifter enligt C ovan gäller inte när förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.

Beskrivning av naturreservatet

Reservatet är beläget på sandstenslagret på Kinnekulles västra sluttning mellan Råbäcks herrgård och Vänern. En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Naturvärden

Reservatet Råbäck är så gott som helt och hållet beläget på Kinnekulles kambriska sandstenslager. Detta innebär att jordmånen i området är förhållandevis mager. I den sydligaste delen gränsar reservatet mot alunskifferlagret och här finns rikare och djupare jordar som bland annat visar sig i en frodigare vegetation. En stor del av reservatet är beläget i en svag terrängsvacka genom vilken en mindre bäck löper.

Merparten av reservatet utgörs av skogsmark där stora delar består av sumpskog belägen på torvjordar och andra delar är belägna i brant, blockrik terräng. Den västliga barrskogen som gränsar till Vänerns kant har en naturskogsartad karaktär, med ett olikåldrigt trädskikt. Det förekommer en del tall i skogen vilka kan utvecklas till träd lämpliga för stora rovfågelbon. Skogen innehåller en hel del död ved. Klibbskogen i fuktigare delar domineras av lövträd som klibbal och ask. Skogen är tät och snårig och ger ett lummigt intryck. Trädskiktet är ungt till medelålders med inslag av äldre träd och det finns gott om död ved, framför allt i de centrala, blöta delarna. Klibbalen överväger bland de lågor och stående torrträd som förekommer. Bland områdets intressanta kärlväxter är många knutna till lövsumpskogen och kräver en viss fuktighet, t ex signalarterna rankstarr, skärmstarr, bäckbräsma och skogsbräsma. I lundmiljöernas friska till fuktiga marker trivs ormbär och jungfru Marie nycklar tillsammans med trolldruva och blåsippa.

I reservatets östra del finns små ytor med öppna gräsmarker. Här finns fortfarande en del arter knutna till naturliga gräsmarker även om detta område legat ohävdad en tid. Ängsvädd är den mest framträdande arten som fyller området med sina blå blommor på sensommaren.

Markanvändning

Råbäck nämns för första gången i skrift någon gång under 1300-talet. År 1408 skänktes gården till Vadstena kloster men återgick några år senare i de ursprungliga ägarnas händer. 1663 upptas "Råbeck" som ett frälse säteri. På äldre kartor från mitten av 1700-talet är reservatets sydöstra delar markerade som inägomark. De nordöstra delarna nyttjades som äng och gick under beteckningen maden. Resterande delar av reservatet är markerat som utmark eller betesmark. Delar av skogen vid Vänern var inhägnad och förbands med gården via en rak fägata. Den inhägnade delen gick under beteckningen "Sjöskogen".

Bebyggelse och anläggningar

Bebyggelse saknas inom det avgränsade reservatet. En mindre kraftledning löper genom reservatets sydöstra del. Dessutom löper ett par mindre drivningsvägar samt ett antal promenadstigar genom reservatet.

Friluftsliv

Antalet besökare i området är relativt begränsat. På mindre stigar är det möjligt att följa Vänerns kant norrut mot Hellekis. Närheten till herrgården gör att några satsningar på att öka områdets tillgänglighet för allmänheten inte kommer att göras.

Planeringsbakgrund

Riksintressen m.m.

Naturreservatet Råbäck ligger inom riksintresse för naturvård (NR014055), riksintresse för kulturmiljövård (KR11) och riksintresse för friluftsliv (FR05). Området omfattas också av Natura 2000 (SE0540063). I området finns två nyckelbiotoper. Den östra delen av reservatet ligger dessutom inom nationellt utpekade odlingslandskap (61-05-S) och regionalt värdefulla odlingslandskap (61-08).

Kommunal översiktsplan

Beslutet överensstämmer med intentionerna i översiktsplanen för Götene kommun.

Internationell betydelse

Naturreservatet Råbäck ligger inom Natura 2000-området Kinnekulle, SE0540063.

Befintligt områdesskydd

Området ingår i Kinnekulle naturvårdsområde. Länsstyrelsen beslutade om naturvårdsområdet den 13 september 1982. Detta beslut upphävs inom naturreservatet Råbäck när reservatsbeslutet vunnit laga kraft.

Ärendets handläggning

Den dåvarande markägaren kontaktade länsstyrelsen 2004 och var intresserad av att de delar av fastigheten som omfattades av Natura 2000 skulle lösas in. Länsstyrelsen lät en konsult ta fram förslag till avgränsning och skötselplaner för fyra olika naturreservat på fastigheten. Värdering gjordes under 2005 och avtal om intrångsersättning tecknades i december 2005. Fastigheten övertogs strax därefter av den nuvarande ägaren.

Ägaren till Råbäck 1:15 och Götene elförening har, som berörda mark- och sakägare, förelagts enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m m att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan.

Förslaget till naturreservat har remitterats till Götene kommun och Skogsstyrelsen. LRF Skaraborg, Naturskyddsföreningen Skaraborg, Götene-Kinnekullekretsen av Naturskyddsföreningen, Västergötlands ornitologiska förening, Västgötabergens Svampklubb, Kinnekulle Hembygdsförening, Västergötlands botaniska förening, Västsvenska entomologklubben, Bengt Weidow och Geologisk förening har fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

Följande synpunkter har kommit på förslaget:

Råbäcks egendom AB påpekar att det är Råbäcks egendom som brukar skötselområde 3. De påpekar också att en skrivning om att det kan medges att ta ner enstaka träd för att bibehålla utsikten från mangårdsbyggnaden vid Råbäck ska läggas till. Förutom område 3 anser de att detta gäller även för område 2, 4 och 5. De har även mindre synpunkter på dragningen av vandringsleden genom området och placering av informationstavlor. Länsstyrelsen har förtydligat i beslutet att ett område sköts av markägaren och lagt till att enstaka träd kan tas ner för att främja utsikten i skötselområde 3. För övriga delområden anser länsstyrelsen att skrivningen var aktuellt när de centrala barrskogarna skulle ingå i naturreservatet. Dessa är nu undantagna. På fuktiga marker har det aldrig varit aktuellt. Länsstyrelsen har trots detta gjort tillägget att enstaka klenare träd ev kan tas ner med syftet att främja utsikten från herrgården i den södra delen av delområde 5. Länsstyrelsen har också gjort justeringar av vandringsleden och informationstavlor enligt önskemål.

Götene elförening menar att de måste ha obehindrat tillträde för underhållsarbeten, tillsyn och reparationer. De anser också att det måste vara möjligt att på längre sikt gräva ned ledningarna. Länsstyrelsen anser inte att beslutet behöver justeras då luftledningarna är undantagna i A-föreskrifterna. Markskador ska dock undvikas. Samråd ska ske vid underhålls- och nedgrävning av luftledningarna kräver tillstånd av Länsstyrelsen. Avsikten med detta är att minimera skadan vid eventuella åtgärder.

Västergötlands botaniska förening har inga synpunkter på förslaget.

Västgötabergens svampklubb anser att området mellan skötselområde 4 och 5 borde kunna ingå i naturreservatet eftersom det är avverkat. Klubben kommenterar också att ytterligare svampar har påträffats i området. Länsstyrelsen anser inte att naturreservatet bör utökas eftersom det föreslagna området inte har några nämnvärda naturvärden. Skötselplanen har kompletterats med fakta i enlighet med synpunkterna.

Kinnekullebygdens LRF-avdelning oroar sig för finansieringen av den framtida skötseln och anser därför att skötsel och beslutanderätt över marken bör ligga kvar hos markägaren. Länsstyrelsen är redan överens med markägaren om att området ska bli naturreservat. Skötselanslagen för naturreservat har ökat rejält de senaste åren vilket förhoppningsvis gör att länsstyrelsen ska klara av den långsiktiga skötseln av området.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Bevarandevärden

Det avgränsade naturreservatet hyser höga biologiska bevarandevärden knutna till flera olika miljöer. Till lövskogens värde hör de relativt orörda klibbalskogarna som i de centrala, blöta delarna hyser stora mängder död ved. Delar av dessa skogar påverkas av temporära översvämningar eller andra markvattenrörelser. Kustbarrskogen har en naturskogsartad karaktär och hyser höga värden knutna till förekomst av äldre träd och död ved. Här finns en intressant flora av lavar och svampar. Äldre tallar kan dessutom utvecklas och skapa livsutrymme för vedlevande insekter och möjligheter för ett rikt fågelliv, framför allt med tanke på rovfågelhäckningar. Skogen sträcker sig längs Vänerns kust och är därmed också viktig för landskapsbilden.

De geologiska bevarandevärdena är mycket höga på Kinnekulle i stort, och i Råbäcks naturreservat är värdena främst knutna till den tydligt utvecklade sandstenskleven. De kulturhistoriska bevarandevärdena är begränsade och värdena för friluftslivet är främst knutna till den promenadstig som går längs sandstensbranten.

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålet Levande skogar delmål 12.1 Långsiktigt skydd av skogsmark.

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder

som strider mot syftet med reservatet. Om det finns synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap 7 § miljöbalken).

Gagnvirke

Alla virkessortiment inkl. grenar och toppar (GROT) som tas ut ur området med stöd av föreskrifter och skötselplan tillfaller reservatsförvaltaren.

Insektsangrepp

Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen kommer efter naturreservatsbildningen att vara statens ansvar.

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt. Lagar och föreskrifter som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet ska uppnås är t.ex. följande:

- För att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd. Undantag är verksamheter eller åtgärder som direkt hänger samman med, eller är nödvändig för, skötseln och förvaltningen av det särskilda bevarandeområdet. Länsstyrelsen får lämna tillstånd endast om vissa villkor är uppfyllda. (7 kap 28a, 28b och 29 §§ miljöbalken).
- Regler om körning i terräng i terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.
- Regler om fridlysning av växter och djur i miljöbalken och artskyddsförordningen.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Förvaltningen ska ske i samverkan med berörd markägare.
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Länsstyrelsen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.
- Område markerat på beslutkartan sköts av markägaren.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap 13 § miljöbalken lämnas in till Miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i Nya Lidköpings tidning, Skaraborgs läns tidning Skara tidning, Skaraborgsbygden samt Göteborgsposten.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i författningssamlingen och gäller omedelbart även om de överklagas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bifogat formulär O4:1.

I detta ärende har länsöverdirektör Göran Bengtsson beslutat. Landskapsarkitekt Jörel Holmberg har varit föredragande. I handläggningen har också deltagit naturvårdsdirektör Sven Swedberg, antikvarie Lisa Ragnarsson länsarkitekt Jens Rasmussen och länsjurist Conny Claesson.

Göran Bengtsson

Jörel Holmberg

Beslutskarta

Bilaga 1

Naturreseptatet

Råbäck

Götene kommun

Tillhör Länsstyrelsens beslut enligt

7 kap 4 § miljöbalken. Dnr. 511-06612-2007

 Gräns för naturreservat

 Område som sköts av
markägaren

Skala 1:10 000

0 100 200 Meter



Utdrag ur GSD Fastighetskarta 8D5E.

Copyright Lantmäteriet, dnr. 106-2004/188.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

